

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 26 Eylül 2018
Sayı : 225

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

22/5/2003 tarihli ve 4857 Sayılı İş Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

K. Durmaz

Kadim Durmaz

Tokat Milletvekili

TBMM İdare Amiri

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon		
Esas Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler	
Tarih :	16 Ekim 2018	Esas No: 2/1080

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK. LİĞİ
26 Eylül 2018
Numara:

TBMM GELEN EVRAK
26 Eylül 2018
No: 358128
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Kuralsız, esnek, örgütsüz, çalışma biçimleri, daha fazla kar hırsıyla ortaya çıkan eşitsizlikler ve haksızlıklar arasında çocukların karşı karşıya kaldıkları sömürü en katlanılamaz ve tahammül edilemez olanıdır. Oyun oynama çağındaki çocukların, ağır çalışma koşulları altında çalışmaları, emek sömürüsünün en vahşi biçimidir.

Çocuk emeği kullanımının doğrudan yasaklanması ve buna ilişkin sonuç alıcı düzenlemeler getirilmesi çok önemlidir.

4857 sayılı İş Kanunun 71. Maddesi Çalıştırma yaşı ve çocukları çalıştırma yasağı başlığı altında çocuk işçiliği sınırlandırmıştır. İlgili kanun düzenlemesinin yönetmelikle belirlenen esaslarına göre; “Çocuk ve genç işçiler, okula devam edenlerin okula devamları ile okuldaki başarılarına engel olmayacak, meslek seçimi için yapılacak hazırlıklara ya da yetkili makamlar tarafından yeterliliği kabul edilen mesleki eğitime katılmasına engel olmayacak işlerde çalıştırılabilirler. İşverenler çocuk ve genç işçilerin tecrübe eksikliği, mevcut veya muhtemel riskler konularında bilgisizlik veya tamamen gelişmiş olmamalarına bağlı olarak gelişmelerini, sağlık ve güvenliklerini tehlikeye sokabilecek herhangi bir riske karşı korunmalarını temin edeceklerdir.” şeklinde kabul edilmiştir.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır ve teşkilâtı kurar.

Türkiye kırsal yerleşimden kentsel yerleşime ve tarımsal ekonomiden sanayi ekonomisine geçiş süreci yaşamaktadır. Büyük kent merkezlerine göç artışı ve oluşan sosyal destek ağının yetersizliği veya kent yaşamına uyum sağlayamamanın birleşimi, çocuk işçiliği daha fazla gündeme gelmekte, özellikle ailenin gelir düzeyini arttırmak amacıyla sokaklarda ve marjinal sektörlerde çalışan çocukların sayısı belirgin bir şekilde artmaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Walk Free Vakfı tarafından Uluslararası Göç Örgütü (IOM) - ile ortaklaşa gerçekleştirilen araştırma, 2016 yılında dünyada 40 milyonu aşkın kişinin modern kölelik mağduru olduğunu gösteriyor.

Ayrıca ILO’nun çocuk işçilikle ilgili tahminine göre, yaşları 5 ile 17 arasında olan yaklaşık 152 milyon çocuk işçi olarak çalışmaktadır.

DİSK'in yapmış **'Türkiye'de Çocuk İşçi Olmak Raporu'**'na göre Türkiye'de çalışmakta olan 2 milyona yakın çocuk bulunmaktadır.

2016 TÜİK verilerine göre; çocuk işçilerin %78'i kayıt dışı çalışmaktadır.

Çalışan her 10 çocuktan 8'i kayıt dışıdır. Çırak işçi olarak çalışan çocuklar, çıraklık adı altında emek sömürüsüne maruz kalmaktadır. Çıraklık saatleri yönetmelikle belirlenen saatlerin çok üstündedir. Yeterli denetimin olmayışı çocuk emeği sömürüsünü ve kayıt dışı çalışmayı büyütmektedir.

2016 verilerine göre ise çırak işçi sayısı 1 milyon 170 bindir.

Kanunda belirlenen haliyle çocukların tehlikeli işlerde çalışmaları cezaya tabidir.

Fakat denetimsizlik ve kayıt dışılık sebebiyle, çocuklar çalışırken iş cinayetlerine kurban gitmektedir. İŞİG meclisinin verilerine göre 2013-2018 tarihleri arasında 319 çocuk iş cinayetlerinde yaşamını yitirmiştir.

İş cinayetinde yaşamını yitiren 319 çocuğun 100'ü 14 yaş ve altındadır. 14 ve altı yasal olarak çalışması tamamen yasak olan bir yaştır. Çalışması yasal olan 15 yaşın üstünde çocuklar ise kimya, metal gibi ağır ve tehlikeli olup çalışması kanunen yasak işlerde de çalıştırılmaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 1. maddesine göre 18 yaşının altındaki her birey çocuktur.

Türkiye, Birleşmiş Milletler'in ve ILO'nun da aralarında bulunduğu örgütlerin, temel haklarla ilgili birçok sözleşmesini imzalamıştır. Türkiye'nin çocuk çalıştırılmasına karşı yükümlülükleri, ILO'nun temel sözleşmelerinden olan 138 sayılı (İstihdamda Yaşa İlişkin Sözleşme) ve 182 sayılı (Kötü Şartlardaki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Önlemler Sözleşmesi) sözleşmelerle belirlenmiştir.

Tüm bu sözleşmeler ve çıkarılan kanunların yaşam bulması çocuk işçilikle etkin mücadele için çok önemlidir.

Çocuk işçiliğini önlemek için sadece yasalarda yetmez yasaların uygulanıp, uygulanmadığını denetlemek, kayıt dışı çalışmayla mücadele etmek, çalışma yaşamında örgütlenmenin önündeki tüm engelleri kaldırmak gerekmektedir.

Gelişmiş ülkelerde çocuk işçiliği, bu ülkelerin, görece yüksek ekonomik gelişmişlik düzeyi, refah düzeyi ve yasal düzenlemelerin, güçlü denetim mekanizmalarının ve toplumsal duyarlılığın sayesinde önemli ölçüde kontrol altında tutulmaktadır.

Az gelişmiş ülkelerde ise yoğun çocuk emeğinin kullanımının nedenleri arasında yoksulluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik, çarpık kentleşme mutlaka vardır ama buda, çocuk emeğinin bir sömürü aracı olarak kullanılmasını açıklayan yeterli bir açıklama değildir.

Daha fazla kar için daha ucuz işgücüne yönelim artarken, işini kaybeden yetişkinlerin yermesi maliyet hesaplarına dâhil edilmeyen bir işgücü olarak çocuklar almaktadır.

Yoksullaşan ailelerde günlük yaşamı sürdürmek çocukların gelirine bağlı bir hale gelmiştir. Kayıt dışı alanda süren ekonomik etkinlikler, çalışma hukukunun dar kapsamı ve yetersiz denetim, ucuz işgücü olarak kadın ve çocukların bu alanda tüketilmesine neden olmaktadır.

Bu nedenle çocuk işçiliğın önlenmesi, emek sömürüsünün giderilerek, denetimlerin arttırılması için yasal çerçevenin daha kalın çerçevelerle belirlenmesi ve çocuk işçilik yaşının uluslararası standartlarda belirlenmesi ve bu konuyla ilgili tüm yasal mevzuatın düzenlenmesi gerekmektedir.

İş Kanununun 71 inci maddesinde, On beş yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılmasının yasak olmasına rağmen, on dört yaşını doldurmuş ve ilköğretimi tamamlamış olan çocuklar, bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabilirler fıkrasında yer alan yaş sınırının da 15 yaşa çekilmesi gerekmektedir. Ayrıca çocukların ve genç işçilerin sanayie ait, ağır iş tanımlı işlerde, on sekiz yaşını doldurmamış çocuk ve genç işçilerin çalıştırılması yasaktır. İbaresinin eklenmesi güvencesiz ve ağır şartlarda çalıştırılan birçok çocuk işçinin eğitimlerine devam etmelerinin yolunu açacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- İş Kanunun 71. Maddesine göre Onbeş yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılmasının yasak olmasına rağmen, on dört yaşını doldurmuş ve ilköğretimi tamamlamış olan çocuklar, bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişmelerine ve eğitime devam edenlerin okullarına devamına engel olmayacak hafif işlerde çalıştırılabilirler fıkrasında yer alan yaş sınırının da 15 yaşa çekilmesi gerekmektedir.

MADDE 2- “Onsekiz yaşını doldurmamış çocuk ve genç işçilerin sanayie ait ve ağır iş tanımlı işlerde, çalıştırılması yasaktır” ibaresinin eklenmesi güvencesiz ve ağır şartlarda çalıştırılan birçok çocuğun eğitimlerine devam etmelerinin yolunu açacak ve ağır işlerde iş kazaları sonucu yaralanma ve ölümlerin önüne geçecektir.

MADDE 3- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4- Yürütme maddesidir.

İŞ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 71 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Onbeş yaşını doldurmamış çocukların çalıştırılması yasaktır.”

MADDE 2- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 73 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sanayie ait işlerde onsekiz yaşını doldurmamış çocuk ve genç işçilerin çalıştırılması yasaktır”

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

